

2.

Dr. Otakar Štěpánek:

**POZNÁMKY K HERPETOLOGII KRETY.
SUR L'HERPÉTOLOGIE DE L'ILE DE CRÈTE.**

Přes mnohé cesty a řadu výtečných prací není naše znalost herpetofauny ostrova Krety natolik dostačující, abychom mohli sestavovati všeobecné závěry. Ukazuje to nejlépe rychlý postup počtu druhů v posledních padesáti letech. Tak Boettger v r. 1888¹⁾ uvádí pouze 13 druhů (Amphibia 3 druhy, Reptilia 10 druhů). V podrobné práci O. Wettsteina »Herpetologie der Insel Kreta z r. 1931²⁾ nalezneme už 15 druhů uváděných (Amphibia 3 druhy, Reptilia 12 druhů). Na mé cestě na Kretu, podniknuté s Drem J. Mařanem ve službách Národního Muzea v Praze v květnu r. 1934 podařilo se mi počet známých druhů zvýšiti o další dva, takže počet stoupil na 17 druhů (Amphibia 3 druhy, Reptilia 15 druhů). Pro snažší orientaci příkládám listinu druhů známých a přehled sebraného materiálu.

Dans le travail présent je donne les résultats scientifiques herpétologiques d'une expédition dans l'intérieur de l'île de Crète, entreprise pour la Section Zoologique du Muséum National de Prague par moi et par M. le Dr. Mařan, assistants du Muséum. Ci-dessous voici la liste des Reptiles et des Batraciens cités de Crète par M. le Dr. Wettstein, qui a publi, en 1931, un travail important sur l'Herpétologie de cette île.

Listina druhů známých v práci O. Wettsteina.

1. *Bufo viridis* Laur.,
2. *Hyla arborea kretensis* Wettstein,
3. *Rana ridibunda ridibunda* Pall.,
4. *Clemmys caspica rivulata* Valenc.,
5. *Gymnodactylus kotschy* Steind.,
6. *Hemidactylus turcicus turcicus* Lin.,
7. *Tarentola mauritanica mauritanica* Lin.,
8. *Lacerta erhardii naxensis* Wern.,
9. *Lacerta viridis major* Blgr.,
10. *Ablepharus pannonicus* Fitz.,
11. *Chalcides ocellatus ocellatus* Forsk.,
12. *Coluber gemonensis* Laur.,
13. *Elaphe situla* Lin.,
14. *Natrix tessellata* Laur.,
15. *Tarophis fallax fallax* Fleischm.

*
Liste des espèces trouvées en 1934 par l'auteur:

Listina druhů zjištěných na expedici Nár. Muzea
v Praze 1934.

1. *Bufo viridis viridis* Laur.
2. *Hyla arborea kretensis* Wettstein.
3. *Rana ridibunda ridibunda* Pall.
4. *Clemmys caspica rivulata* Valenc.
5. *Gymnodactylus Bartoni* n. sp.

6. *Tarentola mauritanica mauritanica* Lin.
7. *Chamaeleon chamaeleon* L.
8. *Lacerta major* Blgr.
9. *Chalcides ocellatus ocellatus* Forsk.
10. *Coluber gemonensis* Laur.

*

1. *Bufo viridis viridis* Laur.

I na velmi vyprahlých místech, v příkopech pod velkými kameny a pod. Zbarvení zcela typické.

Lok.: Okoli Herakleonu (Kandia); Admiros (záp. od Herakleonu).

Coloration des exemplaires trouvés typique. Sur les localités humides et même sur les arides.

2. *Hyla arborea kretensis* Wettstein.

Jelikož podařilo se mi nalézti než zcela mladé exempláře nemohu s určitostí potvrditi na tomto materiálu všechny znaky, udávané Wettsteinem pro tuto novou subspecii. S popisem shoduje se dosti dlouhými tibiemi, takže složené nohy dotýkají se patami; hlava široká, krátká.

Lok.: Admiros.

Exemplaires juvéniles, à tibias allongés, à tête large et courte.

3. *Rana ridibunda ridibunda* Pall.

Velmi hojný skokan v říčce u místa Knossos (7 km od Herakleonu) a v příčných údolích vyschlých potoků. Na rozdíl od středoevropských kusů tohoto druhu zdají se krétské exempláře v průměru mnohem menší.

Lok.: Knossos.

Très nombreux; les exemplaires sont en général beaucoup plus petits que les exemplaires de l'Europe Centrale.

4. *Clemmys caspica rivulata* Valenc.

Veliké exempláře této želvy nalezneme na Krétě pouze blízko pobřeží, mimo případy kladení vajec, kdy potkáme samice daleko od vody nebo na menších potocích v předhoří (samice se zralými vejci u Xanee). Žijí totiž dospělé kusy v brakické vodě při ústí řek, mláďata dosti vysoko v předhoří v rychle tekoucích říčkách, často ve velikém počtu.

Lok.: Admiros, ústí řeky; Knossos; Xanea; Kladidos (říčka u Xanee).

Les adultes près de la mer en exemplaires grands, les formes juvéniles dans les ruisseaux des montagnes de l'intérieur.

5. *Tarentola mauritanica mauritanica* L.

Dosti hojný gekon v teplých polohách nedaleko pobřeží. Některé exempláře velmi silné (až 160 mm).

Lok.: Knossos.

Les exemplaires trouvés sont d'une grandeur manifeste (jusqu'à 160 mm). Nombreux près de la mer.

6. *Gymnodactylus Bartoni* n. sp.

Při namáhavé exkusi do středu horstva Psilloritis podařilo se nám nalézti několik exemplářů a vejce s líhnoucími se mláďaty velice zajímavého gekona z rodu *Gymnodactylus*. Naleziště tohoto gekona byla malá skalka uprostřed travnaté plochy ve výši 1500 m n. m., jen asi o 100 m níže než špičky sněžných polí, které v květnu a začátkem června zasahovaly ještě až v tato místa. Gekon tento liší se od obou evropských druhů na první

pohled širokým tělem, drobnými, šupinami podobnými hrbolky, a dvěma řadami velkých šupin na spodu ocasu. Poněvadž ani s ostatními v úvahu přicházejícími druhy, pokavad mi jejich původní popisy a materiál byly přístupné, se neshoduje, podávám zde jeho předběžný popis a označuji jakožto nový druh. Podrobný popis vyhražuji si pro příští práci.

Gymnodatylus Bartoni n. sp.

Diagn.: Corpore lato, depressiusculo; capite lato, subovali; pedibus anterioribus breviusculis, medium capitum longitudinis seu marginem oculi auteriorem haud attingentibus; pedibus posticis versus anticem protractis medium corporis longitudinis vix superantibus; cauda depressa, subtus scutellorum seriebus duabus ornata. Corpus supra squamis rotundis, lati, subimbricatis tuberculi que parvulis, rotundis, vix carinatis, subtus squamis latis, imbricatis tectum.

Longit.: 85—90 mm.

Hab.: Montes Psilloritis, 1500 m, Creta centr.

Zavalitý gekon s tělem krátkým, shora poněkud zploštělým. Hlava je velmi široká, nejšířší těsně za očima, eliptičná, při pohledu se strany vyšoká. Nohy jsou nápadně krátké, přední dosahují sotva k přednímu okraji oka, zadní páry asi za polovici vzdálenosti mezi zadními a předními končetinami. Prsty krátké, ale tenké s drobnými drápy. Ocas velice široký, uprostřed širší než při kořeni, shora zploštělý, tak dlouhý, jako hlava s trupem. Supralabialia i infralabialia 7—8. Mentale široké, trojboké, 3 páry submentalií. Tělo kryto svrchu velkými kryjícími se šupinami mezi nimiž je několik nepravidelných řad kulatých nebo polygonálních hrabolků; největší z nich jsou sotva dvakrát tak široké jako šupiny, nejmenší pak se mezi šupinami ztrácejí. Pouze některé hrabolky jsou slabounce kýlnaté, většina takřka plochá, při pohledu se strany nezřetelná. Spodem kryto tělo velikými, zřetelně se kryjícími šupinami. Ocas shora rozdělen v jednotl. oddíly, v každém oddílu tři veliké trnovité hrabolky po každé straně. Středem ocasu tábne se dosti hluboká rýha. Spod ocasu kryt dvěma řadami větších šupin, velmi pravidelnými. Barva je šedohnědá s neurčitou příčnou tma-vohnědou kresbou; za živa jsou slunníci se exempláře až černošedé. Spod těla šedý se slabým nádechem do modra. Délka tří měřených exemplářů kolísá mezi 80—90 mm. Druh nazval jsem na počest Cyrila Bartoně-Dobenína, mecenáše Zoologického oddělení Národního Muzea v Praze. Typy uloženy jsou v herpetologických Sbírkách Nár. Muzea v Praze.

L'espèce nouvelle, bien caractérisée par deux séries des écussons petits sur la face inférieure de la queue et par les tubercules particulièrement petites et peu élevées, arrondies sur le dos, se trouve très isolément dans les montagnes de Psilloritis (1500 m). — Nommé à l'honneur de M. Cyril Bartoň-Dobení, bienfaiteur de la Section Zoologique du Muséum National de Prague.

7. Chamaeleon chamaeleon L.

Podle seznamu Mertens-Müllerova byl chameleon nalezen na ostrovech Chios a Samos z evropské oblasti; krom toho je známý z ostrova Kypru. Na naší cestě podařilo se nám zjistit ho též na jižním pobřeží Krety, odkud čerstvý exemplář byl za našeho pobytu dodán do sbírek gymnasia v Herakleonu. Nález tento je zcela dobře pochopitelný, neboť chameleoni rozšiřují se velmi snadno lodním nákladem i po oblastech velmi vzdálených (E. Schreiber uvádí případ čtyřnásobného úlovku jihoafrického Ch. pumilus Latr. v Attice. Herp. europ. pag. 295).

Très rarement sur la côte méridionale de l'Ile de Crête.

8. Chalcides ocellatus ocellatus Forsk.

Velmi typické, světlé exempláře, bez stopy poboční tmavší kresby. Dostí hojný ve starých zdech a rozvalinách.

Lok.: Okolí Herakleonu, Knossos, Admiros.

Trouvé dans les éemplaires typiques.

9. Lacerta major Blgr.

Nejhojnější z plazů kretských; žije jak na samém pobřeží, tak i vysoko v horách (Dle Wettsteina v Lasithi ve výšce 1000 m. n. m.); sbírali jsme ji ještě ve výšce 1600 m. n. m. v pohoří Psilloritis kolem sněžných polí.

Materiál sebraný skládá se z většího počtu mláďat a několika dospělých kusů a sice jak z okolí Knossu a Herakleonu, tak i z hor Psilloritis. Bříšních štítků 8 řad, krajní řada je u některých exemplářů nepatrná a přerušovaná. Počet hřebenitých šupin uprostřed těla kolísá mezi 52—58, u horských kusů zdá se průměr být vyšší než u nížinných. Exempláře z Knossos shodují se jak u dospělých, tak u mláďat přesně s podrobným popisem Wettsteinovým. U kusů horských z Lasithi nenalézá zmíněný autor žádných odchylek. Nás materiál z Psilloritis z výše 1600 m. n. m. zdá se však ukazovat, byť i nepatrné odchylky. Dospělé kusy jsou daleko menší než exempláře z pobřeží a menších výšek (250—300 mm) a barva je mnohem matnější; mladé exempláře se liší od mláďat typické formy na první pohled. Zatím co u typické formy jest na jasně hnědozeleném (někdy až zlatohnědém) podkladě výrazná bílá široká kresba, jsou mladé kusy horské formy jen matně šedozeně zdobené na zeleném, hustě černo-hnědě skvrnitém podkladě.

Lok.: Knossos, Admiros, Psilloritis, Xanea.

D'après nos observations les exemplaires trouvés dans les localités élévées (Psilloritis 1600 m.) semblent donc être un peu différents de ceux, trouvés en Knossos et Kanée, près de la mer. Ce fait est bien caractéristique surtout sur les éemplaires juvéniles.

10. Coluber gemonensis Laur.

Hojný had v úzkém okolí Herakleonu, Knossu a Admiros. Pod velkými kameny ve stavbách, v příkopech a pod.

Knossos.

Très nombreux dans les localités peu élevées.

L i t e r a t u r a.

1. Boettger O.: Verzeichnis der von Herrn E. v. Oetzen aus Griechenland u. aus Kleinasien mitgebrachten Batrachier u. Reptilien, Sitzungsber. Preuss. Akad. Wiss. Berlin 1888.
2. Wettstein O.: Herpetologie der Insel Kreta, Annalen d. Naturhist. Museums, Wien 1931.
3. Mertens R., Müller L.: Liste d. Amphibien u. Reptilien Europas. Abhandl. Senckenberg. Nat. Ges. 41. 1928.